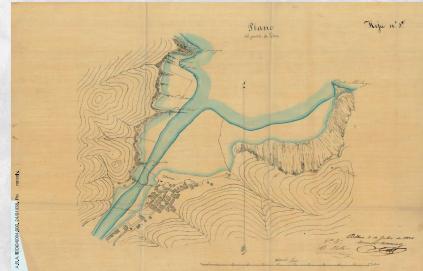

ZUBIAK KOMUNIKABIDEETAN

LOS PUENTES EN LAS VÍAS DE COMUNICACIÓN

1856. Deako ibatadorraren eta porturaren plaka, kainik eta Zubia gotb. 1856. Plano de la ría y puente de Deba, sin muestras ni puente.

XVII. mendean artean, Deba merkataritza-porta nabarmena izan zen; Gaztelu eta Inglaterra eta Flandria lotzen zituen gune estrategiko. Merkataritza-fluxuaren ondorioz, Deba ibalai zehar igarotzen ziren ferra-bideek garantzi handia hartu zuten, eta zubi ugari eraiki ziren. Mandoen eta hondo lauko ontzien bitarrez garraiatzen ziren merkantzia, Altzola eginaz baterrik besterako aldatza.

Kostaldeko hiribilduen artean salgaiak batez ere itsasoz garraiatzen ziren, nahiz eta ferra-bideetako erre eramaten ziren. Duela gutxi arte, Zubien kopakenak baldintzatzen zuten bideen trazadura. Ibaien bokaletan eraikitzea oso zala zenez, Ibaian gora eraikitzen zituzten mireen eraginik urrun. Jasota dago 1558an Sasiolako egurezko zubi bat zegoela, Debatik 5 km ibaian gora.

1700zatik gerostik nabarmenak bidetutako komunikazio bideak Gipuzkoan. Zaldurientzako eta organitzatuenak zirela zehaztu, zeuden nubiek aprobekatu zituzten. Penintsulan barnealdeko kostaldeko komunikazio bideei eman, orizoen lehentasuna. Kostaldean zehar lehorreko komunikazioak ez ziren hain berarehozak, izan ere, itsas gaia lehorreko baino eraginkorragoa eta merkezagia zen.

Zaldurientzako bideen eraikuntza (XVII. mendea) Construcción de caminos de coches (s. XVII)

1700zatik gerostik nabarmenak bidetutako komunikazio bideak Gipuzkoan. Zaldurientzako eta organitzatuenak zirela zehaztu, zeuden nubiek aprobekatu zituzten. Penintsulan barnealdeko kostaldeko komunikazio bideei eman, orizoen lehentasuna. Kostaldean zehar lehorreko komunikazioak ez ziren hain berarehozak, izan ere, itsas gaia lehorreko baino eraginkorragoa eta merkezagia zen.

1700 eta 1700 urtean artean, Deba eta Mendiola Udalak hainbat egin zuten Bergara-Alzola bidea. Deba arte eta Muriñaga arte. Ondean eraildi zuen Zornotzako zubi. Sasiolako komunikantik 600 m-ra ibaian gora, 180tean uholde batetik hondatua zuten, baina 1803an berriro zuten, oso diseinu onarrekin, Arte Ederren Ertzegun Akademialaren jarrabideak betez. Egun zutik darrai. 1845ean, Ibilgailuen eta kostaldeko mugimendusuna hainbat bideko errepide eta zubi berriak eraiki ziren. Jalarrian ibaiekin bideratzen den Isondoa surgerpenetik ekoizte, posible itan zen Zubik ibaien bokaletan eraikitzea eta errepideak Itsona horbulizte.

Entre los siglos XV y XVII Deba ha sido un destacado puerto comercial, un punto estratégico que une Castilla con Inglaterra y Flandes. El flujo comercial hizo que los caminos de tierra que trascendían a lo largo del territorio tuvieran gran relevancia, y se construyeron numerosos puentes. La mercancía se urgía a lomo de mulas y en Altzola se construyeron numerosos puentes para las carreteras y las vías de ferrocarril, y se mejoraron las comunicaciones marítimas.

El transporte de mercancías entre las ciudades de la costa se efectuaba preferentemente por vía marítima, también por caminos de tierra. Hasta épocas relativamente recientes, el trazado de los caminos ha estado condicionado por la ubicación de los puentes. Su construcción en las desembocaduras de los ríos presentaba especiales dificultades, por lo que se construyeron aguas arriba, lejos de la influencia de las mareas. Existe constancia de un puente de madera en Sasiola en 1558, 5 km aguas arriba de Deba.

Desde 1760 se mejoran en las vías de comunicación en Gipuzkoa es notable. Se construyen caminos aptos para coches y carros, y se construyen puentes que ya existían. Se da prioridad a las comunicaciones terrestres de la península con la costa y con Francia. Las comunicaciones por tierra a lo largo de la costa eran menos necesarias, pues el transporte marítimo era más eficaz y económico que el terrestre.

La prolongación del camino de coches desde Altzola a Deba y Muriñaga se realizó a cargo de los citados ayuntamientos entre 1783 y 1792. Supuso la construcción del puente de Urroz, 600 metros aguas arriba del puente de Sasiola. En 1803 una riada lo arrancó, pero fue reconstruido en 1803 con muy buen diseño, siguiendo las instrucciones de la Real Academia de Bellas Artes. Hoy sigue en pie.

Es a partir de 1845 cuando se construyeron nuevas carreteras y nuevos puentes que terminaron de permitir la movilidad a lo largo de la costa. Los avances en conocimiento y en medios permitieron editarlos en las desembocaduras de los ríos y acercar la carretera al mar.

1845etik aurrera egindako errepideak Carreteras posteriores a 1845

1. Losartak iristea (ponte de madera) eta Zorautz. 1851-1854.
2. Muriñaga (Oñati) Deba paseo, Galdames. 1853-1858.
3. Muriñaga Deba Zubia. 1863-1866.
4. Muriñaga Ondorriara. 1855-1858.
5. Zorautz Getaria. 1862-1865.
6. Zubibarri Bergara. 1852-1856.
7. Urrestrik Zumarraga. 1845-1850.

1. Losartak iristea (puente de madera) y Zorautz. 1851-1854.
2. De Muriñaga a Oñati. 1853-1858.
3. De Oñati a Muriñaga con el puente de Deba. 1863-1866.
4. De Muriñaga a Ondorriara. 1855-1858.
5. De Zorautz a Getaria. 1863-1865.
6. Zubibarri a Bergara. 1852-1856.
7. De Urrestrik a Zumarraga. 1845-1850.

Egurdi boak harrok zutarraren gainean
Vonas de madera sobre pilas de piedra

Hontzko gangak eta metalezko bao altzgarria
Bóvedas de piedra y vano metálico levadizo

Zumaiako Zubia
Zumaiako Zubia
Burdina, hadi-pilarroak ordezkatzen hontzatuta
Hierro, pilares de tubo oscilantes en la lecho

Información
gehigarri

Más
información:

[www.deba.eus](#)

Geoparka
Cámaras, Asociaciones
Geoparks
unesco
Dekoa Udala

TURISMO DE GIPUZKOAK
DIRECCIÓN GENERAL DE TURISMO
DIRECCIÓN GENERAL DE CULTURA Y PATRIMONIO
DIRECCIÓN GENERAL DE DESARROLLO SOSTENIBLE
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako Foro

Gipuzkoako Foro
Gipuzkoako For

ZAHARBERRITZE LANAK LA RESTAURACIÓN

Zubia 2018ko urtarrilean eginiko pabiloaren ondoren. Egurraido piloreek eta baino zutenean eutsi piloren pisuri.

Fotoa: Iñaki Rivas. El colapso silencioso producido la madrugada del 8 de julio de 2018. Los pilares se rompen y el puente resiste al peso de la piedra.

Zubia erdi-zutarria hondarrean zutenean, garaia lehena zuten, eta muinean hondarmentzekin, aldean geratu zen. Donejakue Bideko kultura-ondasunaren ibarrak piztekien salakatua eginak, erakustea gantza banzen zen. Zutarria eta erorkak hondalaera esan daitezke, lurpeletasuna sortzen zuen, ez zuen iraupen-beherrekin eta ez zen lan erraz. Posabide berri bat paraleloan eraikitzea edo hondalunean gainetik egin eta zutorren bat jatorrizko obarekin. Eta erabarki gabe erabaki zen zubia etxeharrera geratutu aurreko egorera mitemotxo itzultzea. Irizti zuten etorkizuneko berauan dielekerekin, merezi zutela desmantutako, aztertako, berriro muntatutako eta ondorio dokumentatutako obra-ondare.

XIX. mendean harri zubi bat herregiteko, teknika honiek ahaliketa zeudela ziruleanen, aparteko eronka tekniko batte egin egitea suposatu zuen. Ez zen desbetegatago izan ondare-balioa zabaltzea, alegia, zerbitzu amaten dien hirritarei aditzera ematea gizartaren, teknikaren eta kulturaren aledektik, zubak antzinako moduko elementuetak direla. Gangak eta gainerako elementuak ingurune zati batetan (uretan) erakizitzen profesional handei ere omen egiteko balioa izan zuen.

Bat-bateko suntsitsa

Broma (Teredo Navalis)

Ibilaren hondo lohitsu da, eta arra 40 metro baino gehiagoko sakoneran egoteak hondoa itzaltzako zureko piloteen zimentadura egites eskatu zuen 1863an. Haren gainean alabutu ziren zutarriak. Arantzazuko zutarriak, baina ez zen zantzurik arantzaez egunkari euskarri laran regien jarraitu nukloko. Gaur egun fluxu-gaztasanaren ondorioz broma-ontzako habitat aparta sortu zen (zura jan eta eguraren erresistentzia murritzen duen moluskua da broma).

Egurrezko pilotek ezin zuten eutsi pilaren pisuri, eta bat-bateko suntsitsa egin zuten, eta zutarriak zutenean, eta aleztu zekiko galarrak erabili zuten. Lurra, eta, estutuaren metaxa bat jan zuten izan non eragin berantik entzilatuzko, erdiko zutarriak herriko gatzingo balu eta zezan erabatko hondamerena eraman, birmoldaketa eragotziz. Beste bat zutarriak ere kalteuta egin zitezkeen, mikro-pilotekin aza-berrikintzak izan zituzten (zementu-esnearen injektatutako itzaltzurazko hodilak).

Berreraikitze-lanak

2018ko maiatzaren 2. zutaria berri amentzen. Ondoren, modu ordenatutako pilotak, bategearako, timplanoak eta 2. eta 3. gangak eta erdiko zutarriaren goiko aldea desmantelatu zituzten. Desmantelaketa piezak, kontu handiz bideratzeak, jatorrizko posizio beraean berreraiki ziren, eta bertsukera ezin zitezkeen solik ordezkatu zituzten Lasturko harribitxu harriarekin, jatorrizko obran eraikitakoaren berdin.

Erdiko zutarriera aurretik zutzen kotan berreraiki zuten, inikiazioa zuzenduz, baina geratutakoaren lekukotza utzit. Gangak eusteko panelen kokapena zuzendu behar izan zuten. Era berrira munutu zituzten harriko harlandu zahar gehienak berantik.

2021eko apirilaren 29ko ilargi-sarreko gertakasunaren ondorioz, Zubia 14 metro baino gehiagoko zabalera izan arren, timplanoak, bategearako, ipostxa eta petrilak berrikotzat zituzten eta galtzada-harrizko zolpidura jari zuten zubiaren jatorriko kalabera erreproduzitza asomni gabe, ez baitago haren berrikintzak (ez zuten berreraikitze-lanetan arrastorik aurkitu). 2022ko maiatzaren 26an zabaldu zen zubia.

Erdiko zutarriera ospitzen berriak. Recreación de la obra colapsada.

Gangak berreraikitzeak. Nuevo montaje de los pilares.

El hundimiento parcial de la pila central del puente arrastró las bóvedas concurrentes quedando el conjunto en un estado próximo a la ruina. La calificación de Bien Cultural Calificado del Camino de Santiago hizo descartar la demolición total. La consolidación de la pila y de los restos como ruina presentaba incertidumbres, no aportaba garantías de duración ni resultaba fácil. La construcción de una pasarela paralela, o sobre la misma ruina, entraña en conflicto con la obra primitiva. Por ello prevaleció, sin discusión, el reproducir minuciosamente el estado anterior a la incidencia. Se consideró que las generaciones venideras merecen el legado de una obra desmantelada, apreciada, vuelta a restaurar y mejorada.

Rehacer un puente de piedra en el siglo XXI ha sido un reto técnico muy singular. También lo ha sido dignar sus valores patrimoniales. Ha servido para reivindicar ante la sociedad a la que presta servicio que los puentes son elementos dignos de aporte social, técnico y cultural. Esta restauración rinde también tributo a aquellos grandes profesionales que hubieron de construir sobre un medio difícil (el agua) las cimentaciones, las bóvedas y restantes elementos.

El colapso

La naturaleza fangosa del lecho del río, con la roca a más de 40 m de profundidad, obligó en 1863 a disponer una cimentación de pilotes de madera hincados en el lecho. Sobre ellos se levantaron las pilas de piedra.

Erdiko zutarriaren suntsitsak sekuenzia
Secuencia del colapso de la pila central

Le contiene genial una pescadilla de meter la boya la cimentación, sin síntomas visibles porque el apoyo seguía siendo la madera. El agua salina circundante fue helada propicio a la broma, molusco que se nutre de la madera y honda galeras que merman la sección resistente.

El colapso súbito se produjo al debilitarse la sección de los pilotes de madera que ya no pudieron resistir el peso de la pila. El muy precario estado de la pila central y de las bóvedas concurrentes aconsejó disponer una auto-cimbra, estructura metálica para colgar de las bóvedas, de forma que un eventual descenso solo afectase a la pila central y no las arrastrase catástroficamente, impidiendo su recuperación. El riesgo a que las otras dos pilas estuvieran también afectadas obligó a regularizarlas con microtuberías (tubos de acero inyectados con lechada de cemento).

La reconstrucción

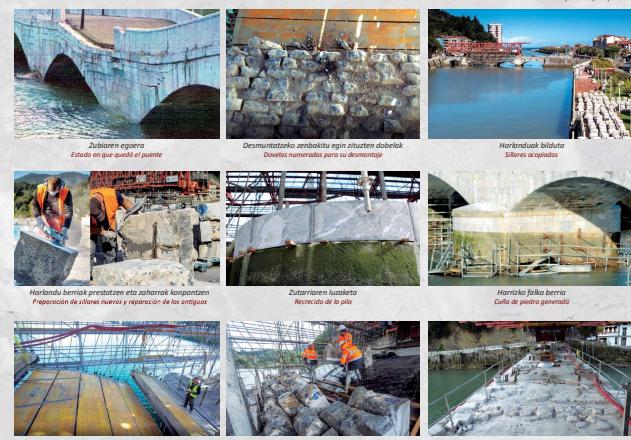
Comenzó en 2021 con el recambio de la pila dos. Se procedió después al desmontaje ordenado de los pretils, rellenos, timplano y bóvedas 2 y 3, así como la parte superior de la pila central. Las piezas desmontadas,

Auto-zinbrria. Ondasuperradas. Behin-betaneko posibildad batzen berriz
Auto-cimbra. Provisionalmente se habilitó en su interior una pasarela para peatones

Se reconstruyó la pila central hasta la cota que tenía antes del hundimiento corrigiendo su inclinación, pero dejando testigo de la subsistencia de la obra original. La ejecución de la obra de cimentación de las bóvedas y éstas se mantienen en su ubicación original, dando la gran mayoría de los valores culturales de la obra.

Siguió el mágico momento del descubrimiento (29 de noviembre de 2021). Operación en la que se hizo desender la cimbra, pasando las bóvedas de ser mera carga sobre las cimbras a arcoílgeno en equilibrio. La operación duró cuatro horas y la clave descendió solo 10 mm sobre los más de 34 m de luz de las bóvedas. Se completaron timplanos, rellenos, imposta y pretil. Se dispuso el pavimento con carácter urbano, sin pretensione de reproducir un asfalto original del puente del que no tienen noticia ni se ha encontrado durante las labores de reconstrucción. El puente se abrió el 21 de mayo de 2022.

- Zubieren jabetza-Propiedad del puente: DEBAKO UDALA-MUTRIKUZO UDALA
- Obraren sustatzailea-Promotor de la obra: GIUPZKOAKO FORU ALDUNDIA (GFA-DFG)
- Adjudikazio-dunak-Adjudicatarios: MOYUA-HARRI
- Oba zuzendaritza-Dirección técnica: FECOR-NIELAN
- Obraren kostu osoa-Coste total de la obra: 7.131.153 €

Informazio gehiegia: Más información:

Aguskia-k Fotógrafos: Javier León

